

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження **Гончаруку Андрію Валерійовичу** ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія, на підставі прилюдного захисту дисертації **«Психологічні детермінанти емоційного вигорання батьків дітей з особливими освітніми потребами»** «2» червня 2025 року.

Гончарук Андрій Валерійович, 1993 року народження, громадянин України. Освіта вища: у 2016 році закінчив Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка за спеціальністю: «Економіка підприємства». Освітня програма: «Економіка підприємства». Здобув кваліфікацію: «Спеціаліст з економіки підприємства». Диплом спеціаліста: С16 №046945 від 30 червня 2016 року. У 2017 році закінчив Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету за спеціальністю: «Фінанси і кредит». Освітня програма: «Фінанси і кредит». Здобув спеціалізацію: «Державні фінанси». Диплом магістра: М17 №003785 від 31 січня 2017 року.

У червні 2025 року закінчив аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 053 Психологія.

Дисертацію виконано у відділі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник: Прохоренко Леся Іванівна – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувач має 18 наукових праць, зокрема: 6 одноосібних та 12 у співавторстві, із них: 5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях (категорія Б), затверджених МОН України; 13 тез апробаційного характеру.

1. Гончарук А.В. Дослідження емоційної сфери особистості: семантичний аналіз. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2024. Вип. 115(3), С. 64–75.

DOI <https://doi.org/10.33189/ectu.v115i3.185>

URL: https://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/185

2. Гончарук А.В. Динаміка особистісних чинників емоційного вигорання матерів у вихованні дошкільників з особливими освітніми потребами *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2024. № 25. С. 92–107:

DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i25.258>

URL: <https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/258/250>

3. Гончарук А.В. Диференційний аналіз мотиваційно-вольових чинників відповідального батьківства у вихованні дітей дошкільного віку. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. Вип. 117(1). С. 169–183.

DOI <https://doi.org/10.33189/ectu.v117i1.220>

URL: https://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/220

4. Гончарук А.В. Психофізіологічні механізми функціонування емоційного вигорання на різних етапах його генезу. *Габітус*. 2024. Вип. 67. С. 318–322.

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208>

URL: <http://habitus.od.ua/journals/2024/67-2024/56.pdf>

5. Волошина О., Орлов О., Гончарук А., Попович І. Компаративне дослідження управління інклюзивним закладом дошкільної освіти в Україні та Німеччині. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2025. Вип. 26. С. 29–46.

DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i26.274>

URL: <https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/274/255>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Чеботарьова Олена Валентинівна, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України

Оцінка позитивна без зауважень.

Соколова Ганна Борисівна, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У першому теоретичному розділі дисертантом достатньо структуровано представлено психофізіологічні аспекти емоційного вигорання, що відображає системно проведений науковий аналіз. Втім, було б доцільно продовжити представлене дослідження у другому розділі та більш розширено дослідити психофізіологічні чинники у якості детермінант емоційного вигорання.

2. Дисертація, безумовно, тільки виграла б, якби у ній ширше було представлено теоретичний аналіз зарубіжного досвіду з проблеми формування емоційного вигорання батьків дітей з особливими освітніми потребами.

3. В експериментальній частині дисертантом запропоновано авторську методику дослідження емоційного вигорання. Водночас, на сьогодні, є достатньо багато надійних і валідних тестів, які досліджують емоційне вигорання і мають стандартизовану процедуру опрацювання результатів. Чи не варто було б скористатись ними?

4. На нашу думку, в методиці констатувального експерименту було

досить вдало розроблено й описано рівні емоційного вигорання та його детермінант у контексті вивчення батьківської поведінки. Водночас, для окремих детермінант було визначено п'ять рівнів аналізу, а для деяких – лише три. Чи не стане це перешкодою для отримання достовірних результатів?

5. У представленій дисертаційній роботі ґрунтовно описано організаційно-методичні умови подолання емоційного вигорання засобами активного соціально-психологічного навчання за дистанційною формою роботи. Водночас, на нашу думку, індивідуальний підхід був би більш доцільним у роботі з батьками. Обґрунтуйте, будь-ласка, необхідність застосування використаного Вами підходу?

Проте висловлені зауваження та пропозиції не впливають на загальну високу оцінку дисертацій, яка є зразком ретельного, змістового і добре проведеного дослідження. Слід наголосити на самостійності дослідження, авторському формулюванні теоретичних засад роботи, оригінальності та винахідливості у розробленні поставлених завдань.

Астремська Ірина Володимирівна, доктор психологічних наук, доцент, в.о. професора кафедри психології Навчально-наукового медичного інституту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У процесі представлення категорійного апарату дослідження дисертант описує психологічні детермінанти емоційного вигорання батьків. Водночас, у тексті дисертації часто зустрічається науковий термін «чинники емоційного вигорання». У зв'язку з цим варто більш обґрунтовано визначити взаємозалежність понять «детермінанти емоційного вигорання» та «чинники емоційного вигорання».

2. У підрозділі 2.2. описано загальну вибірку емпіричного дослідження. Вказано, що експериментом було охоплено батьків, чиї діти мають ООП, серед них: діти із порушеннями інтелектуального розвитку становили 58,5%, загальним недорозвитком мовлення – 23,1%, складні порушення розвитку – 18,5%. На нашу думку, це досить різні порушення розвитку. Чи не варто було представити експериментальні дані за кожною вибіркою окремо?

3. У третьому розділі надається опис програми активного соціально-психологічного навчання батьків. Зазначається, що в роботі активно використовувались такі техніки, як методи релаксації, інформаційної підтримки, дебрифінгу, формування емоційної компетентності, позитивного світосприймання, самоменеджменту, тощо. Потребує уточнення, як саме ці техніки застосовувались у контексті дистанційного навчання.

4. У тексті роботи трапляються окремі стилістичні невідповідності та незначні технічні помилки, які не знижують загальну якість оформлення.

Проте, зазначені зауваження та рекомендації ні в якому разі не применшують наукову цінність отриманих результатів дослідження, а лише вказують на його оригінальність, широту та можливі перспективи.

Омельченко Ірина Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами, Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України

1. У першому розділі роботи «Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми емоційного вигорання батьків дітей з особливими освітніми потребами», п.1.2. за результатами аналізу закордонних і вітчизняних досліджень з проблеми чинників емоційного вигорання логічно визначено їх сутність. Водночас було б доцільно графічно представити види чинників як результат теоретичного аналізу.

2. Вагомою та цікавою є емпірична частина дослідження, зокрема обґрунтовані експериментальні методики дослідження детермінант емоційного вигорання у батьків, які виховують дітей з особливими потребами. Автором використано авторські анкети «Вивчення емоційного вигорання у батьків», «Детермінанти емоційного вигорання» (А. Гончарук). Водночас, на наш погляд, результати анкетування були б більш репрезентативними, якби було наведено дані про валідність анкет.

3. Розглядаючи корекційно-розвивальну методику емоційного вигорання у батьків, які виховують дітей з ООП на наш погляд, варто було б докладніше описати зворотній зв'язок, який надавали учасники. Це дозволило б краще зрозуміти як методика врахувала потреби батьків.

Водночас, висловлені зауваження та побажання є дискусійними і не заперечують загальної високої оцінки науково-фахового рівня дисертації, що кваліфікується нами як ґрунтовне та цілісне теоретико-експериментальне дослідження.

Бабяк Ольга Олексіївна, кандидат психологічних наук, старший дослідник, завідувач відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Недостатнім є міждисциплінарний аналіз проблеми – дослідження зосереджується переважно на психологічних аспектах емоційного вигорання, однак було б доцільно інтегрувати педагогічні та соціологічні підходи до вивчення умов життя батьків дітей з ООП для розширення контексту аналізу.

2. Неповна деталізація алгоритму практичного впровадження розробленої методики – у третьому розділі описано ефективність формувального експерименту, однак доцільно детальніше представити механізми інтеграції методики в роботу фахівців (психологів, соціальних працівників, педагогів), які безпосередньо взаємодіють із родинами.

3. Дисертація, безумовно, тільки виграла б, якби у ній було здійснено більш структуроване представлення даних гендерного аналізу серед батьків-учасників дослідження. У тексті дисертації не простежується врахування

відмінностей між матерями й батьками у переживанні емоційного вигорання. Гендерний підхід міг би виявити специфічні патерни.

Висловлені рекомендації та зауваження слід розглядати як побажання для подальших досліджень. Вони не перешкоджають загальному висновку про те, що дисертаційне дослідження Гончарука Андрія Валерійовича «Психологічні детермінанти емоційного вигорання батьків дітей з особливими освітніми потребами» є завершеною самостійною науковою працею, присвяченою одній з найважливіших проблем спеціальної психології.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради;
«Проти» – немає,
«Утримались» – немає.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:

1. Дисертація *Гончарука Андрія Валерійовича* на тему «*Психологічні детермінанти емоційного вигорання батьків дітей з особливими освітніми потребами*», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами внесеними згідно постанови КМУ №341 від 21.03.2022 р., №502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05. 2024 р.), та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

2. Присудити *Гончаруку Андрію Валерійовичу* ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Гончаруку Андрію Валерійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія.

Голова спеціалізованої вченої ради

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу освіти дітей
з порушеннями інтелектуального розвитку
Інституту спеціальної педагогіки
і психології НАПН України

Олена ЧЕБОТАРЬОВА